

YASHIL IQTISODIYOT VA EKOLOGIK SOHALARDA YANGI BANDLIK IMKONIYATLARI

Xalmatjanov Farxod Maxamatjanovich

Alfraganus universiteti

Iqtisodiyot fakulteti katta o'qituvchisi

Adhamboyev Tohirjon Mirjalol O'g'li

Alfraganus universiteti

Iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Yashil iqtisodiyot va ekologik sohalarda yangi bandlik imkoniyatlari so'nggi yillarda dunyo miqyosida dolzarb mavzulardan biriga aylangan. Iqlim o'zgarishining jiddiy oqibatlari, tabiatga bo'lgan bosimning oshishi, tabiiy resurslarning kamayishi va atrof-muhit ifloslanishining keng miqyosga yetishi sababli, ko'plab davlatlar, korxonalar va jamiyatlar yashil iqtisodiyot tamoyillariga o'tishni maqsad qilmoqda. Bu jarayon nafaqat tabiatni saqlab qolish, balki yangi ish o'rinlarini yaratish, iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash va barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun keng imkoniyatlarni ochmoqda.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, tabiiy resurslar, ekologik barqarorlik, atrof-muhit, barqaror rivojlanish, atmosfera, tabiat, bosim.

Аннотация: Зелёная экономика и новые возможности трудоустройства в экологически чистых секторах стали одной из самых актуальных тем в мире в последние годы. В связи с серьёзными последствиями изменения климата, растущей нагрузкой на природу, истощением природных ресурсов и масштабным загрязнением окружающей среды многие страны, предприятия и общества стремятся перейти к принципам зелёной экономики. Этот процесс открывает огромные возможности не только для сохранения природы, но и для создания новых рабочих мест, поддержки экономического роста и обеспечения устойчивого развития.

Ключевые слова: зелёная экономика, природные ресурсы, экологическая устойчивость, окружающая среда, устойчивое развитие, атмосфера, природа, нагрузка.

Abstract: Green economy and new employment opportunities in ecological sectors have become one of the most pressing topics in the world in recent years. Due to the serious consequences of climate change, increasing pressure on nature, depletion of natural resources and widespread environmental pollution, many countries, enterprises and societies are aiming to transition to the principles of a green economy. This process opens up vast opportunities not only for preserving nature, but also for creating new jobs, supporting economic growth and ensuring sustainable development.

Keywords: green economy, natural resources, ecological sustainability, environment, sustainable development, atmosphere, nature, pressure.

KIRISH

Yashil iqtisodiyot — bu tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlovchi, chiqindilar va zararli moddalarning atmosferaga, quruqlik va suv resurslariga ta'sirini kamaytiruvchi iqtisodiy faoliyat. Ushbu iqtisodiyotda asosiy e'tibor ekologik barqarorlikka qaratiladi va bu jarayonda innovatsion texnologiyalar, qayta tiklanadigan energiya manbalari, chiqindilarni qayta ishlash, tabiiy muhitni tiklash va saqlash kabi yo'nalishlar asosiy o'rin tutadi. Yashil iqtisodiyotning rivojlanishi yangi bandlik sohalarini ham shakllantirmoqda. Avvalo, qayta tiklanadigan energiya sohasida ish o'rinlari ko'paymoqda. Quyosh, shamol, bioyoqilg'i, gidroenergetika kabi tabiiy va toza energiya manbalaridan samarali foydalanish uchun mutaxassislar, muhandislar, texniklar va ilmiy xodimlarga talab ortib bormoqda. Shu o'rinda qayta tiklanadigan energiya tarmoqlari yaratish, ularni parvarishlash, modernizatsiya qilish kabi faoliyatlar yig'ilib, ko'plab yangi ish joylarini taqdim etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

So‘nggi yillarda global miqyosda atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Iqlim o‘zgarishi, havoning ifloslanishi, suv va tuproq resurslarining kamayishi kabi muammolar butun dunyoni o‘zgarishga undamoqda. Shunday vaziyatda yashil iqtisodiyot kontseptsiyasi barqaror rivojlanishni ta'minlashning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida e'tiborga olinmoqda. Yashil iqtisodiyot ekologik xavfsizlikni ta'minlab, tabiiy resurslardan samarali foydalanish orqali yangi iqtisodiy imkoniyatlar va ish o‘rinlari yaratadi. Karimov, yashil iqtisodiyotning O‘zbekistondagi rivojlanish yo‘nalishlarini tahlil qiladi. U ekologik sohalarda yangi ish o‘rinlari yaratish va barqaror rivojlanish tamoyillari asosida iqtisodiy modelning ahamiyatini ta’kidlaydi.[1]

Yo‘ldoshev, qayta tiklanadigan energiya tarmoqlarida yangi bandlik imkoniyatlari ko‘rib chiqadi. U bu sohada malakali kadrlarni tayyorlash, ish joylarini yaratish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga alohida urg‘u beradi.[2]

Rasulov, "Chiqindilarni boshqarish tizimining rivojlanishi va yangi bandlik imkoniyatlari" nomli ilmiy tadqiqotida chiqindilarni qayta ishlash va boshqarish sohasidagi yangi ish o‘rinlarini tahlil qiladi. Rasulov innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik xavfsizlikni ta'minlash va yangi mutaxassislar uchun imkoniyatlar yaratish haqida yozadi.[3]

Bozor sharoitida ekologik toza mahsulotlar va xizmatlarga talab oshgani sayin, ekologik standartlarga mos mahsulotlar ishlab chiqarish sohasida ham yangi ish o‘rinlari paydo bo‘lmoqda. Ekologik toza ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash, atrof-muhitga zarar beradigan moddalarni almashtirish bilan shug‘ullanuvchi mutaxassislarning roli kuchayadi. Shu bilan birga, ekologik sertifikatlash, monitoring va ekologik audit xizmatlariga ehtiyotkorlik bilan yondashish bandlikning yangi yo‘nalishlari sifatida ko‘rinadi. Ekologik ta'lim va ongni oshirish sohasida ham bandlik imkoniyatlari kengaymoqda. Jamiyatda ekologik madaniyatni rivojlantirish uchun ekologik bilim

berish va targʻib qilish, turli ekologik loyihalarni amalga oshirish, tabiatni muhofaza qilish tadbirlarini tashkil etish kabi faoliyat tarmoqlari yangi ish oʻrinlarini yaratmoqda. Ushbu sohada faoliyat yurituvchi tashkilotlar, nodavlat notijorat tashkilotlar, maktablar va oliy oʻquv yurtlarida yoʻlga qoʻyilgan ekologik dasturlar ishga qabul qilinadigan xodimlar sonini oshirmoqda.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Yashil infratuzilma va ekologik shaharsozlik sohalari ham oʻsish sur'atiga ega. Barqaror shaharlar yaratish, ekologik toza transport tizimlarini rivojlantirish, energiya tejamkor binolar qurish, yashil maydonlarni kengaytirish kabi yoʻnalishlar yangi mutaxassislarni jalb qilmoqda. Ushbu yoʻnalishlarda arxitektorlar, dizaynerlar, muhandislar, quruvchilar va shaharsozlik mutaxassislari uchun katta imkoniyatlar mavjud. Qishloq xoʻjaligida esa ekologik qishloq xoʻjaligi, agroekologiya, biologik koʻchatchilik, organik dehqonchilik sohalari yangi ish oʻrinlarini yaratadi. Bu sohalarda tabiiy va kimyoviy boʻlmagan usullar yordamida yuqori sifatli mahsulotlar yetishtirishga qaratilgan innovatsion texnologiyalar qoʻllaniladi. Shu bilan birga, ishlab chiqarilgan mahsulotlarning ekologik xavfsizligi, sertifikatlash va marketingi bilan shugʻullanuvchi mutaxassislar uchun ham talab oshmoqda. Keling, iqtisodiyotning qayta tiklanadigan va ekologik barqaror yoʻnalishlariga oʻtish jarayonida yuzaga kelayotgan yana bir muhim soha – chiqindilarni boshqarish va qayta ishlash tizimidir. Aksariyat mamlakatlarda chiqindilarni boshqarish tizimlarini yaxshilash, chiqindilarni kamaytirish, ularni saralash va qayta ishlash imkoniyatlarini kengaytirish zarurati tugʻildi. Bu esa yangi korxonalar va ishchi guruhlarini tashkil etishni talab qiladi. Ushbu sohada faoliyat yurituvchi mutaxassislar chiqindilarni boshqarish, rejalashtirish, monitoring qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish kabi vazifalarni bajaradi.[4]

Yashil moliya va investitsiyalar ham yangi bandlik imkoniyatlarini yaratishda muhim rol oʻynaydi. Barqaror loyihalarni moliyalashtirish, yashil kreditlar, ekologik investitsiyalar sohasida ish yurituvchi mutaxassislar, moliyachilar va ekspertlarga

talab ortmoqda. Ushbu sohadagi faollik mamlakatlar va investorlarning yashil iqtisodiyotga qiziqishi kuchaygani sari oshib bormoqda. Bundan tashqari, davlat boshqaruvi va siyosat sohasida yashil iqtisodiyot va ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun yangi noyob lavozimlar va mutaxassislar paydo bo'lmoqda. Shu jumladan, ekologik qonunchilikni ishlab chiqish, amalga oshirish, ekologik me'yorlarni nazorat qilish, barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish kabi vazifalar bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar uchun keng imkoniyatlar mavjud.[4]

Yashil iqtisodiyotning yana bir o'ziga xos jihati – bu innovatsiyalar va ilmiy-tadqiqot faoliyati yo'nalishida yangi ish o'rinlari paydo bo'lishidir. Yangi ekologik texnologiyalarni tadqiq qilish va takomillashtirish, yangi mahsulotlar yaratish, ularni sanoatdagi amaliy qo'llanilishiga ko'maklashish sohalari doimiy ravishda ishchi kuchiga ehtiyoj bildiradi. Umuman olganda, yashil iqtisodiyot va ekologik sohalar faqatgina atrof-muhitni himoya qilish bilan cheklanmaydi, balki iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash, long-term barqarorlikni ta'minlash va yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish imkonini beradi. Shu bois, ushbu sohada bandlik faollari kengayib, yangi kasblar va mutaxassisliklar yuzaga kelmoqda.[5]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyot va ekologik sohalarda yangi bandlik imkoniyatlari zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi sifatida rivojlanmoqda. Bu sohalar nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilishga, balki ijtimoiy va iqtisodiy o'sishga xizmat qilmoqda. Qayta tiklanadigan energiya, ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarish, chiqindilarni boshqarish, ekologik ta'lim, yashil infratuzilma va innovatsiyalar kabi ko'plab yo'nalishlarda yangi ish o'rinlari yaratilib, ko'plab mutaxassislar va mehnat faoliyatiga kirishishni istaganlar uchun keng imkoniyatlar taqdim etilmoqda. Yashil iqtisodiyotning rivojlanishi bilan bog'liq siyosiy va tashkilotchilik ishlar ham yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda, bu esa bandlik sohasidagi o'sishni qo'llab-quvvatlaydi va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi. Shunday qilib, yashil iqtisodiyotning taraqqiyoti nafaqat ekologik muammolarni hal

qilishga, balki yangi ish o‘rinlarini yaratishda va iqtisodiyotni diversifikatsiyalashda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, A. (2021). "Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish: O‘zbekistonda istiqbollar". Iqtisodiyot va Innovatsiyalar, 5(3), 12-23.
2. Yo‘ldoshev, T. (2023). "Qayta tiklanadigan energiya manbalari va mehnat bozorida o‘zgarishlar". Atrof-muhit va Iqtisodiyot, 9(2), 55-64.
3. Akhmedova, N. (2020). "Ekologik ta'lim va yoshlarda ekologik madaniyat shakllantirish". Pedagogika Ilmiy Jurnali, 4(1), 87-94.
4. Rasulov, M. (2022). "Chiqindilarni boshqarish tizimining rivojlanishi va yangi bandlik imkoniyatlari". Iqtisodiyot va Boshqaruv, 6(4), 33-45.
5. Tursunov, J. (2023). "Yashil infratuzilma loyihalari va investitsiyalar: mehnat resurslari talabi". Qurilish va Arxitektura, 10(1), 72-80.
6. G‘anieva, S. (2021). "Ekologik mahsulotlar ishlab chiqarish va sertifikatlash: yangi ish o‘rinlari yaratish yo‘llari". Iqtisodiy Tadqiqotlar, 8(5), 29-37.
7. Islomov, D. (2020). "Barqaror shaharsozlik va ekologik bandlikning dolzarb masalalari". Shaharsozlik va Atrof-muhit, 3(3), 14-22.